

- 89 Qui potuit causam expedire, & dimisit expediendam successori, tenetur, ac si male expeditisset.
- 90 Negligens exequicitationem ab alio Iudice transmissam, facit item suam.
- 91 Negligens condemnare victimum in expensis, quando justitia exposcit, tenetur de suo.
- 92 In Criminalibus Iudex negligens graviter culpatur, ut si non vindicet crimen privati carceris, incidit in crimen lese maiestatis.
- 93 Negligens punire hereticos, condemnatur in decem libris auri, & censetur hereticorum auctor.
- 94 Negligens punire corruptores monialium, privatitur officio.
- 95 Negligens punire violatorem pacis, tenetur ad damna.
- 96 Violans juramentum de non accipiendis munib, incidit in crimen publicum.
- 97 Negligens punire sceleratos, pena illis debita meretur puniri.
- 98 Ita si negligat accipere querellas, & procedere contra accusatos, vel non faciat restituere furto sublata, num. 99.
- 100 Si pars possit adire alium judicem diligentem, debet sibi imputare, si judicem negligentem scienter elegit.
- 101 Non appellando operatur favore partis, non Iudicis.
- 102 Tunc negligentia imputatur Iudici, quando perit jus parii, secundum aliam sententiam.
- 103 Examinatur tex in l. 4. S. sitam Vicinum ff. de damno infecto.
- 104 In plures penas incurrit Iudex negligens.
- 105 Prima, in negligentia gravi privatoficio, si non sit perpetuus, si vero perpetuus datur ei coadiutor; nisi semel tantum fuisse negligens, num. 106.
- 107 Secunda pena, est quod amittit salarium.
- 108 Tertia, quia venit puniendus pena, qua debuissest puniri delinquens.
- 109 Quart'a pena, quod causa devolvat ad Superiorum, vel superior potest causam sibi avocare, num. 110.
- 111 Iudex negligens tenetur resarcire damna partis.
- 112 Si dedit tutorem non idoneum tenetur ad damna in subsidium.
- 113 Non puniens facientes Monopolia, punitur pena 50. librarum auri.
- 114 Negligens humiliores subditos liberare ab op-
- ressoribus, tenetur reparare damna, & n. 115.
- 116 Et casu quo Iudex inferior nequeat, debet referre ad superiorem, qui oppressos sublevet.
- 117 Quando Iudex faciat item suam, & quid hoc importet.
- 118 Non tenetur resarcire fisco penam, quam ille lucratus esset, si Iudex diligenter judicasset.
- 119 Iudex negligens dolose administrare Justitiam, tunc tenetur ex maleficio.
- 120 Ubi pena non est in Iure determinata, imponitur arbitrio Iudicis.
- 121 In quibusdam casibus recensitis pena est capitalis.
- 122 In quibusdam est pecuniaria.
- 123 Possunt etiam excommunicari in quibusdam casibus.
- 124 Iudex in dubio facti non judicans, non est negligens, sed potest Reum absolvere, nu. 125.
- 126 In dubio Juris, factis debitis diligentius Iudicat favore ret.
- 127 Multoties datur Iudex negligens, permitente Deo, in penam peccatorum populi, non tamen ex eo Iudex excusat, num. 128.
- 129 Iudex Laicus non supplet negligentiam Iudicis Ecclesiastici, & negligens remittere Clericum captum ad suum Episcopum, tenetur remittere postea propriis expensis.
- 130 In casu preventonis Iudex preventus supplet preventientis negligentiam.
- 131 Hodie Iudices non syndicantur de culpa levi, & levissima.
- 132 Appellans deberetur jurare se non dolo, neque calunnia appellare, sed Iudices id neglexerunt.
- 133 Tenetur Iudex respondere pro apostolis in termino a jure Statuto, alias est negligens.
- 134 Nemo potest babere privatos carcera.
- 135 An liceat dare munera Iudici negligenti, ut justam pronuntiet sententiam, & ad redemandam vexationem iniustam, num. 136.
- 137 Si ob negligentiam Iudicis carceratus moriatur, qua pena Iudex puniatur.
- 138 Cognitionem cause violate Gabelle salis esse dividendam inter D. Assessorem Iudicem delegatum Gabelle, & D. Locumtenentem ad Criminalia discutitur, & obiectus satist.
- 139 Contingentia cause potest dividi si deficiat Iurisdictio in uno Iudice.

ARTICULUS XXII.

De Negligentis Judicium.

DE Negligentia Judicium aliqua strictissime tangit, Gomez ad reg. Cancel. de Triennali possessore quest.

28 Vers. in primis igitur fol. mibi

214. Iudicium autem negligentia in administra justitia culpabilis, & punibilis est, quia quando aliquid incumbit ratione officii, paria sunt facere non facienda, & non facere facienda, ut in Tutori, & Curatore, tex. est in l. i. in princip. ff. de tutor., & curat., facit tex. in l. si quis in conscribendo in fine, & in l. si quos Iudices C. de off. pref. praeor. orient. l. mancipia C. de serv. fug., & alibi plures. Amedeus tract. de Syndicatu num. 69., & seqq. licet Castill. decis. Regni Sciciliae 162. num. 34. vol.

2. dixerit, quod ex universali consuetudine officiales perpetui non inquiruntur de negligentia, & omissionibus, ubi n. 17.,

quod si Iudices aliquando fuerint inquisiti de neglectis, & omissis, semper tamen fuerint absoluti, verum ex allegatis per

Carenam resolut. forens. 9. num. 17., id intel-

ligitur si negligentia fuerint sine dolo, nec dolo proxime; Sicque posse habere locum in Iudicibus, qui mundas habent manus,

& quorum negligentia potius ex multiplicitate causarum, & agendorum, quam ex voluntate suboriantur.

2. Tenentur autem Iudices de dolo, culpa

lata, & culpa levi, eo quia cum electio, & asumptio Iudicium, sit contractus gratia utriusque celebratus, id est gratia po-

puli, seu diligentium, ut administrent ju-

sticiam Reipublicæ, & omnibus subditis,

gratia vero Iudicium propter salarium, & honorem, quod inde consequi debent, quā-

do autem contractus celebratus est gratia

utriusque, tunc tenetur de dolo, culpa

lata, & culpa levi, l. si ut certo s. nunc viden-

dum ff. commoda; non tenetur autem de ne-

gredientia levissima, nisi promitterent se di-

ligentissimos futuros, forte ut prælationem,

vel majus stipendum consequantur. Lessius de Justi, & jur. lib. 2. c. 7. dub. 7. num. 32.

De hac ergo Iudicium Negligentia in pre-

senti articulo plura sunt inquirenda, sed

omnes casus, in quibus Iudices possunt ne-

gredientia notam incurrire, exacte referre,

& examinare laboriosum semper existima-

vi, quapropter aliqua tum in genere, tum

in particulari de Iudicium negligentia re-

censebo, qua vero fuerint omisa, diligens,

& studiosior lector suplebit.

3. Præmittendum est autem, quod Iudex

negligens facere, quod sibi incumbit ratio-

ne officii, præsumitur esse in dolo, l. dolus

est ff. mandati, Petrus Barbosa in l. si filius fa-

mili. num. 6. ff. de Judi., ubi quod dolus est

in omitendo. Gramatic. cons. 54. num. 9.,

nam negligentia in Iudice est lata culpa,

& sic dolus præsumptus, ut notavit Paris

de Puteo de Sind. V. negligentia c. 1. num. 15.,

quia absque sententia, damnum infert l.

lecto cum l. sequenti ff. de pericul., & comod.

rei empt., Negligentia enim, & contem-

ptus æquiparantur, Lucas de Penna in l. ne-

diutius num. 5. C. de numerariis lib. 12., &

in l. si quis num. 8. C. de naufrag. lib. 11., ubi

num. 18., limitat id verum, post admoni-

tionem, tunc enim negligentia aggravatur

quantum ad culpam, & quantum ad po-

nam r. indigni 12. q. 2., hinc est, quod Ju-

dex, si ex simplici negligentia absque dolo,

non observat statutum, quod juravit ob-

servare, non incurrit periurium, neque

perjurii poenam, ad quae requiritur dolus,

Amedeus de Synd. num. 185. in vol. 6. trac-

tatum.

5. Deinde, ut Iudex constituantur in mora,

& negligentia culpabili, debet interpellari

dum ledet pro tribunali, ad tradita per

Baverium de mora p. 1. num. 14., & p. 3. nu-

7. ad finem Tusc. Vers. negligentia concil. 32.

num. 10., & concil. 33. num. 7., Salgad. de

protect. Regia p. 2. c. 1. num. 196., & p. 3.

cap. 13. num. 70., Farinac. q. 111. num. 429.,

Castald. in tract. de Syndicatu q. 122. num. 68.

6. Ex pluribus capitibus potest Iudex négligentia

notam incurrire, & quidem r. no

faciendo continuam residentiam in loco

officii, & sedere Statutis horis in suo tri-

ibunal, ut sic possit quilibet de populo ad

eum confugere, & ejus officium implora-

Pp 2 re, &

re, & justitiam consequi; *Amedeus de Syndicatu* num. 68., & num. 105., nam Judex tenetur diebus juridicis sedere ad Jus reddendum à mane, usque ad vesperam, si ve horis consuetis, *Autb. de Judiciis* s. sedebunt. Secundo si non retinuerit familiā, & cætera necessaria pro Justitia administranda, *Amed. de Synd.* num. 86. Tertio si ob ignaviam negligat jura pervestigare, libros revolvare, ad peritorum consultationes studiose incumbere, processus examinare, & jura partium metiri, cunctaque in procesu resultantia rimari, quod tenetur c. *Judicantem* 30. q. 1., *Pax Jordā*, *lucubrat diversorum* vol. 3. lib. 13. tit. 5. de off. *Judic.* num. 1., & sic ex imperitia male judicat l. 11. Judex ff. de extraord. cognit., Ubi *Alberic.* notat, quod Judex evitabit pœnam illius legis, si consulat peritores. *Bald. in l. mancipia* num. 2. de Servis fugitivis. Quarto si quando partium jura deferuntur ab Advocatis, vel Procuratoribus, vel etiā ab ipsis partibus profecti, & juris informatione Judex ad alia distrahitur puta ludū, vel discursus alienos, vel etiam ad revolutionem librorum, scripturarum, ad eam causam non facientium, vel somnum occupari se sinat, ut de Filippo Macedone in cognitione causæ cuiusdam Machitæ, qui propterea à Sententia appellavit, & interrogatus ad quem, respondit ad te Regem vigilantem, ex quo Philippus correptus, litis estimationem rependit, sicuti, & Ptholomeus Rex Egypti, qui ludens tesseris capitales noxas judicabat, à Sorore correptus, quod non essent similia tessellarum, & hominum iudicia, diligentius impostern omissi ludo, Judicis officio funditus est. Quinto si in causis gravibus dimittat testiū examen actuario, & multoties imperito, vel corrupto, ob quod non levia sequuntur incomoda, unde dici solet, quod negligentia omnia lœdit s. sed pigritia collat. 6. *Aut. de questoribus*, & l. *Penultima C. de collation.*, *Vivius commun. opin. lib. 1. opin. 30.* num. 21., & seqq.

7 Amplia primo, etiam in assefore, qui pariter ex imperitia sua tenetur, l. diligenter debet cuncta rimari alias, de negligentia condemnatur, l. *boc editio ff. quod quisque Jur.*

8 Amplia secundo, etiam in arbitro negligente, jura partium investigare, & cun-

cta rimari, negligentia notam incurrit, l. si quis in conscribendo C. de patris.

9 Ideoque Judex, qui neglexerit allegationes partium, punitur in syndicatu, *Paris de Synd. in Vers.* *Allegationes* num. 3. 4., nec verificabitur quod ponit in sententia, scilicet visis, videndis, consideratis confiderandis &c., quia ea videre, & considerare neglexit, & in eo quod male judicat ex tali negligentia partem gravat, l. *ait prætor* S. *permittitur ff. de minor* 25. ann.

10 Judex notatur de negligentia, si diutius differat causæ expeditionem, aut omnino negligat, & pronuntiare recusat, l. *properandum* S. si autem utraque C. de jud. & de Judice Ecclesiastico, ut tex. in *Trid. sess.* 24. c. 20. de reform., quo casu, etiam causa potest avocari à Judice negligentem. *Menoch. de arbitri. cas.* 202. num. 20., *Scaccia de jud.* lib. 1. c. 66. num. 11., & seqq., & de *Appellat.* q. 15. num. 280., *Barbosa ad dictum Cap. 20. Trid. sess.* 24. num. 14., & seqq., *Salgad. de protec.* *Regia p. 3. c. 13.* nu. 69., & seqq., ubi num. 70., quod prærequisitur tria monitio, ut dictum est supra, & n. 74., ubi ostendit, quod Judex negligendo, & nihil agendo in hoc casu, dicitur vim inferre, ita ut sit recursus ad Superiorum.

11 In casu ergo quo Judex est negligens, delinquit in Deum, quia peccat, in Principem, quia est infidelis, in partem litigantem, quia ipsam gravat d. l. *ait Prætor* S. *permittitur ff. de min.*, *Paris de Synd. in Vers. lis sua* num. 6., facit tex. in l. *Properandum* S. si autem utraque C. de Jud. in c. *pastoralis* num. 6. de off. ordin., diutius autem differe, dicitur quando non facit id quod facere tenetur intra tempus sibi à jure, vel à Statuto præfixum. Quod si tempus aliquod non est in iure determinatum, debet procedere quam primum potest, alias dicitur negligens, ut post *Paris de Synd. Farinac.* q. 3. num. 433., *Amed. de Synd.* num. 74.

12 Peccat quidem in Deum, & in proximū, dum ex nimia dilatione potissimum in re gravi, lœdit justitiam, gravat partes in expensis multiplicatis, est causa damni, & lucri cessantis, ex quibus omnibus damnatur de lœthali culpa, *Reginald.* lib. 25. num. 653. in fin., *Sayn. Clavi regia* lib. 12. c. 17. num. 86. *V. solum procedunt*, ita ut teneatur

tur ad refectionem damnorum, & expensarum, ut infra dicam. *Vivius Comm. opin. lib. 1. opin. 30.* num. 28.

13 Limita primò, si Judex differat expeditionem alicujus cause ob multitudinem causarum, quia tunc, non stat pereum, neque negligens dici potest. *Salgad. de Protec.* *Regia p. 3. c. 17.* num. 35. *allegato c. Venerabilis de Judicis l. Properandum* S. si autem, & S. de illo C. de Judicis, *Farinac. praxi* q. 151. num. 434.

14 Limita secundo, si processus non esset sufficienter instructus, vel pars non solvat dubia à Judice excitata, vel sint juris, vel facti, quia tunc per partem stare dicitur, & non per Judicem, ita post *Paris de Synd.*, *Farinac. d. q. 111.* num. 434.

15 Limita tertio, si Judex impediretur infirmitate, vel justa absentia, ut post *Scacciam*, & *Aret.*, notat *Pigant. ad Statuta Ferrariae* tom. 1. rubr. 63. num. 21.

16 Limita quartò, si currente tempore à jure conceesso, Judex mutetur, puta expirat officium, vel alia ex causa removeatur, quia tunc per Judicem neque stare dicitur, l. *properandum* S. si autem post medium C. de Jud. *Pigant. d. rub. 63.* num. 22.

17 Limita quintò, si dum Judex paratus est pronunciare, superveniant nova jura auctori, vel reo, puta privilegium, aut rescriptum, ex quibus nova consideranda sint, quia tunc protellatio judicii, non stat per Judicem, *Trentacing. Variarum*, resolut de jud. resol. 4. num. 27. *Vers. in quinto*, & ultimo casu.

18 Limita sexto, si pars non obtulit, seu deposituit salarium, quia tunc Judex non tenetur pronunciare, *Bossius de officiali corrup.* sub num. 25., quod cavetur in nostro *Statuto Ferrariae* lib. 2. rub. 63., *Leoncil. decis. Ferrar.* 12. nu. 3., & *Pigant. ad Statut. Ferrariae* rub. 84. nu. 3.

19 Porro Judicis negligentia cadit sub syndicatu, & punitur Judex, dum obligatur, ex quasi delicto, omittendo, que ad eum officium spectant. *Vivius commun. opin. lib. 1. opin. 30.* num. 26., l. *Diuis Marcus in fine ff. de off. præsidis*. *Aretin. Iustit. de oblig.*, que ex quasi delicto nascentur S. 1. num. 8. *Vers. secundo*, de quibus rebus debeat syndicari, & dic de quolibet omisso, & nu. 10. *V. quinto*, syndicatur de negligentia, per tex. in l. *mancipia ibi*, si sollicitudine defensoris non

fuerit requisitus, & revocatus, idem defensor duo vicaria mancipia exigatur, ubi glos. in *Vers. exigatur C. de seru. fugit.*, l. si quis judicet, ibi vel propter negligentiam C. de off. præf. prætor. orien. l. *Judices*, ubi glos. in *V. compellantur C. de annon.*, & trib. lib. 10., *Paris de Synd.* num. *Vers. negligentia*, *Farinac. prax. critiq. 111.* num. 397.

Ad quod omitti non debet tex. in l. rem. non novam C. de judic., ubi dicitur Antiquos Judices non aliter judiciale calculum accepisse, nisi prius Sacramentum præstisset omnino, se cum veritate, & legum observatione iuditum esse disposituros, unum potissimum considerantes, quod non magis alios judicant, quam ipsi à Deo praesente judicantur, & non negligenter, sed terribili iudicio.

20 Limitant tamen plures allegati per *Farinac. d. q. 111.* num. 425., quod licet de rigore juris, Judex, & Officiales syndicentur de omni negligentia, de consuetudine tamen ex scrupolosa negligentia, inquisitio non servatur, quia non syndicatur officialis nisi de negligentia dissoluta, & dolo proxima, *Bossius in tit. de official. corrupto* nu. 26., *Clar. in prac. S. fin. q. 73.* num. 3. *Vers. item* *Judex*, *Bertazol. cons.* 71. num. 4., & *conf. 81.* num. 2., *Paris de Synd. V. negligentia* c. 1. num. 11.

21 Sed ante omnia, quærendum est, quanti temporis lapsus requiratur, ut Judex differendo causæ expeditionem dicatur negligentia, contingit enim quandoque, ut Iudices videntes articulos satis obscuros, & implicitos ex ignavia, & soccordia, ut dicit *Carleval. de Jud. tit. 2. disp. 5.* num. 17., diutius procrastinant ad evitandum studiū labore.

Et quidem in causis Ecclesiasticis tenetur Judex infra biennium à die motæ litis causam terminare, *Trident. sess.* 24. c. 20. de reform., quæ temporis limitatio tantummodo taxata est Ordinariis, & in prima instantia, nempe Episcopis, vel jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus, non verò aliis, aut inferioribus, aut majoribus, *Franc. Leo Thesaur. for. Eccl. p. 2. c. 1. nu. 70.* 71., in Judice vero delegato terminus non incipit currere nisi à die presentationis rescripti, non autem datae, *Felin. in c. cause* num. 19. de rescript.

22 Quæ temporis limitatio, cum facta sit in odium